

М. А. Андрейчин, І. Я. Господарський, О. Л. Івахів // Медична освіта. – 2002. - № 3. - С. 21-24.

2. Демиденко А. В. Педагогические аспекты контроля качества подготовки и самоподготовки иностранных студентов / А. В. Демиденко, И. В. Визир // Запорожский медицинский журнал. - 2012.- № 1.– С.58-60.

3. Одинцов В. М. Особливості навчання іноземних студентів в умовах кредитно-модульної системи/ В. М. Одинцов, О. А.

Рошупкина // Запорожский медицинский журнал. - 2012.- № 4.– С.74-76.

4. Сиротинська І. Д. Організація навчального процесу іноземних студентів за умов впровадження основних засад кредитно-модульної системи навчання / І. Д. Сиротинська // Галицький лікарський вісник. - 2013.- т.20.- № 3.– С.128-129.

Одержано 17.02.2014 року.

УДК 614.253.4.+371.322

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ КЛІНІЧНОГО МИСЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ-СТОМАТОЛОГІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ

М.М. Місяченко

Івано-Франківський національний медичний університет

НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ РАЗВИТИЯ КЛИНИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ СТУДЕНТОВ-СТОМАТОЛОГОВ ПРИ ИЗУЧЕНИИ ВНУТРЕННЕЙ МЕДИЦИНЫ

М.Н. Мисяченко

Івано-Франківський національний медичний університет

SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF CLINICAL THINKING DEVELOPMENT IN STUDENTS OF THE DENTAL FACULTY DURING TEACHING OF INTERNAL MEDICINE

M.M. Misiachenko

Ivano-Frankivsk National Medical University

Резюме. При вивченні студентами-стоматологами внутрішньої медицини використовується наочний метод навчання та кейс-метод, що сприяє розвитку клінічного мислення, закріпленню професійних навиків і матеріалу, дозволяє адаптуватися до реальних і потенційно-можливих ситуацій, розвиває вміння формулювати думку з використанням професійних термінів, скорочує час накопичення професійного досвіду.

Ключові слова: клінічне мислення, методи викладання, внутрішня медицина.

Резюме. При изучении студентами-стоматологами внутренней медицины используется наглядный метод обучения и кейс-метод, что способствуют развитию клинического мышления, закреплению профессиональных навыков и материала, позволяет адаптироваться к реальным и потенциально вероятным ситуациям, развивает умение формулировать мысль с использованием профессиональных терминов, сокращает период накопления профессионального опыта.

Ключевые слова: клиническое мышление, методы преподавания, внутренняя медицина.

Abstract. In the course of teaching by student-dentists of internal medicine visual learning method and case method are used, which contribute to the development of clinical thinking skills and consolidation of the material, allow to adapt to the real and potentially possible situations, developing the ability to formulate an opinion by using of professional terms, reduce the time of the professional experience accumulation.

Key words: clinical thinking, teaching methods, internal medicine.

Потреба суспільства у фахівцях, що володіють широкими професійними знаннями і розвиненими соціально-особистісними якостями, обумовлює увагу системи освіти до формування особистості студента. Проблема цілеспрямованого формування професійної компетентності студентів вищих навчальних закладів є актуальною як у теоретичній, так і в практичній освіті. У зв'язку з цим особливо актуальним для студентів медичних закладів є розвиток клінічного мислення [5].

Діяльність лікаря накладає певний відбиток на його мислення, надає йому специфічних особливостей, які можуть виявлятися і в розумінні питань, що виходять за межі професійної сфери. Клінічне мислення – це не шаблонне, за трафаретом мислення, а процес навчання клінічному мисленню – процес суто творчий. У сучасній літературі зустрічаються різні визначення терміну “клінічне мислення”. Одне з них: клінічне мислення – це професійне, творче рішення

питань діагностики, лікування та визначення прогнозу хвороби у даного хворого на основі знання, досвіду і лікарської інтуїції. Клінічне мислення базується на знаннях, почерпнутих з різноманітних наукових дисциплін, на увазі, пам'яті, фантазії, інтуїції, вмінні та майстерності [4]. Це не тільки рішення складних логічних задач, але й здатність до спостережливості, встановлення психологічного контакту, довірчих відносин з хворим, розвинена інтуїція, уява, що дозволяє відтворити патологічний процес в його цілісності. На кафедрі внутрішньої медицини стоматологічного факультету Івано-Франківського національного медичного університету напрацьовано певний досвід розвитку клінічного мислення у студентів. У процесі навчання студентів-стоматологів підключаються умови для розвитку лікарської інтуїції. Особливо важливо у майбутніх лікарів розвивати спостережливість, вміння помічати так звану “малу” симптоматику – найменші зміни в зовнішності, поведінці, ході, позі і т.д.

хворого. Корисні в цьому відношенні вимоги до сувороті послідовності обстеження кожного пацієнта [5].

Найбільш інтенсивно і ефективно мислення людини формується і розвивається в молодому, точніше в юному віці. Таким чином, розвиток клінічного мислення починається вже на перших курсах, при вивченні базових дисциплін. Накопичені знання дозволяють використовувати цей багаж при розпізнаванні різних захворювань у процесі навчання на кафедрі внутрішньої медицини. Розвивати клінічне мислення студентів, здатність аналізувати, систематизувати отримані знання можливо тільки через якісне управління їх навчально-пізнавальною діяльністю [1].

Сучасна медицина ставить перед лікарем завдання якомога швидше набути клінічного досвіду. Клінічне мислення виховується у процесі спілкування студента, лікаря-викладача і пацієнта біля ліжка хворого. На нашій кафедрі студенти активно працюють у терапевтичному стаціонарі. Навчання клінічного мислення проводиться і наочним шляхом: “дивися, як робить викладач, і сам роби так само”. Однак наочний метод навчання без належних передумов та роз’яснень малопродуктивний. Клінічне мислення дозволяє оцінювати стан хворого як цілісного організму, з урахуванням усіх його особливостей; розглядає хворобу як процес, з’ясовуючи чинники, що призводять до її розвитку. Уміння включити кожний, навіть, здавалося б, незначний факт в логічний ланцюг міркувань, дати окремому симптому патогенетичне тлумачення – ось найважливіша якість мислення студента [2].

Крім того, на кафедрі внутрішньої медицини стоматологічного факультету активно застосовуються й інші методи розвитку клінічного мислення, такі як багаторівневі ситуаційні завдання, кейс-метод, рольові ігри та інші. Активне застосування клінічних ситуацій відповідає актуалізації практичної спрямованості навчання, органічному поєднанню теорії та практики, прискоренню набуття досвіду навичок клінічного мислення у молодих фахівців. До найбільш прийнятних методів належить використання варіативних клінічних ситуацій, як кінцевого рівня контролю знань студентів.

Такі ситуації оживляють і збагачують навчальний процес, роблять навчання творчим, наочним, корисним і повчальним, вони цікаві студентам і викладачам. Досвід вирішення навчальних ситуацій потім легко переноситься в практику лікувальної роботи. Аналіз навчальних клінічних ситуацій служить скороченню цього часу оволодіння практичним досвідом, так як сприяють прискореному придбанню лікувального досвіду на ментальному рівні [3].

Найпоширенішими типами професійних клінічних завдань є диференційно-діагностичні та лікувальні (визначення стратегії і вибір лікувальної тактики), а також аналіз діагностичних та лікувально-тактичних помилок. У клінічній практиці лікар часто має справу із завданнями на постановку діагнозу і призначення правильного лікування, в яких умови представлені неповно і неточно. Тому йому необхідно уточнити умови, отримати нові відомості, організуючи для цього об’єктивне обстеження хворого. Різниця між стандартними і нестандартними професійними завданнями полягають в тому, що перші лікар знає, як вирішити, другі – як їх вирішувати, тобто в першому випадку можна говорити лише про вміння використовувати відомі способи вирішення в стереотипних умовах, у другому – про вміння орієнтуватися в умовах відносно нового, суб’єктивно важкого завдання, про вміння мислити. Клінічна задача об’єднує мету і умови. В якості цілі можуть виступати:

визначення діагнозу, призначення лікувальних та профілактичних заходів, обґрунтування необхідності проведення лабораторних та інших досліджень, знаходження лікарської помилки та ін. Умови завдання зазвичай складаються з симптомів, синдромів, результатів об’єктивного обстеження, показників важкості захворювання, індивідуально-психологічних особливостей хворого і т.д. [5].

Одна з технологій, що моделює реальну клінічну ситуацію, отримала назву case study або кейс-метод. Акцент навчання переноситься на вироблення знань, а не на оволодіння готовим знанням. Кейс-технології надають більше можливостей для роботи з інформацією, оцінки альтернативних рішень, що дуже важливо в наш час, коли щодня зростають обсяги інформаційних потоків, висвітлюються різні точки зору на одну і ту ж дію. Кейс – єдиний інформаційний комплекс, що дозволяє зрозуміти ситуацію, яка провокує дискусію, моделює реальну проблему, з якою надалі доведеться зіткнутися на практиці майбутньому лікарю. Під методом кейсів розуміється вивчення студентами предмету шляхом розгляду великої кількості ситуацій або завдань в певних комбінаціях. Це дозволяє накопити цінний досвід рішення проблем, з якими стикаються у сфері навчально-професійної діяльності. Під час їх вирішення студенти аналізують і обговорюють мікроситуації. Викладач активізує участь студентів окремими питаннями. Ситуаційні завдання використовують для того, щоб зацікавити аудиторію, загострити увагу на окремих проблемах, для цього задача підбирається досить характерна, згідно з календарно-тематичним планом до кожного практичного заняття [4].

Метод кейсів розвиває вміння аналізувати ситуації, оцінювати альтернативи, вибирати оптимальний варіант і скласти план його здійснення. І якщо протягом навчального процесу таку форму застосовувати багаторазово, то вироблення досвід вирішення навчальних завдань, формується творча особистість студента.

Таким чином, використання наочного методу навчання та кейс-методу при вивченні внутрішніх хвороб у студентів-стоматологів сприяє розвитку клінічного мислення, закріпленню професійних навичок і матеріалу, дозволяє адаптуватися до реальних і потенційно-можливих ситуацій, розвиває вміння формулювати думку з використанням професійних термінів, скорочує час накопичення професійного досвіду. А також підвищується якість засвоєння складного матеріалу, поглиблюється сприйняття нових даних. Це сприяє покращенню професійної підготовки майбутніх лікарів та дозволяє їх наблизити до умов професійної діяльності.

Література

1. Бурак В. Формування у студентів критичного стилю мислення / В. Бурак // Вища школа. – 2007. – №3. – С. 21-30.
2. Василюк В.М. Основи клінічного мислення / В.М. Василюк, Н.В. Кравчук, В.В.Василюк // Медична освіта. – 2004. – №3-4. – С.33-36.
3. Вербицкий, А.А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход / А.А.Вербицкий. – М., 2010. – 205с.
4. Мілерян В.Є. Методичні основи підготовки та проведення навчальних занять в медичних вузах (методичний посібник). – Київ. – 2006. – 80 с.
5. Тетенов Ф.Ф. Формирование и развитие клинического мышления – важнейшая задача медицинского образования / Ф.Ф. Тетенов, Т.Н. Бодрова, О.В. Калинина // Успехи современного естествознания. – 2008. – № 4 – С. 63-65.

Одержано 03.02.2014 року.